

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุข ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

แพรวพรรณ พิเศษ

มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและความตรงข้ามกลุ่มของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุขของกิตยวดี บุญเชื้อ และคณะ (2540) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดภาคตะวันออก ปีการศึกษา 2547 จำนวน 840 คน โมเดลประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 5 ตัว ได้แก่ ลักษณะครู ลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง ลักษณะเพื่อนในกลุ่ม ลักษณะนักเรียน และการจัดการเรียนการสอน ตัวแปรตามเป็น การเรียนรู้ที่มีความสุข เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุข และแบบสอบถามการเรียนรู้ที่มีความสุข วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานโดยใช้โปรแกรม SPSS และใช้โปรแกรม LISREL 8.50 ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ผลการวิจัยปรากฏว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 40.89 ที่องศาอิสระเท่ากับ 83 ค่าความน่าจะเป็น เท่ากับ 1.00 คำนวณวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .99 คำนวณวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .98 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .01 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .00 ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการเรียนรู้ที่มีความสุขได้ร้อยละ 87 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้ที่มีความสุข ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน ลักษณะครู ลักษณะนักเรียน ลักษณะเพื่อนในกลุ่ม และลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง ตามลำดับ ผลการตรวจสอบความตรงข้ามกลุ่มชี้ให้เห็นว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นที่มีลักษณะเทียบเคียงกันได้

ส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2548
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร.สุชาดา กรเพชรปานิ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์

ผลงานวิจัยนี้นำเสนอในการประชุมทางวิชาการการวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11 จัดโดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 26-27 สิงหาคม 2548 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ สุขุมวิท 11 กรุงเทพมหานคร

A CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF FACTORS AFFECTING LEARNING WITH HAPPINESS FOR GRADE 8 STUDENTS

Prawphan Piset

Burapha University, Thailand

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop, validate, and cross-validate a causal relationship model of factors affecting learning with happiness for Grade 8 students, based on the Happy Learning theory of Kitiyavadee et al. (1997). The sample consisted of 840 Grade 8 students in academic year 2004, attending schools under the jurisdiction of the Office of the Basic Education Commission in the Eastern Region. The model consisted of five independent variables: characteristics of teachers, parents, friends, students, and instructions. The dependent variable was learning with happiness. SPSS was employed for descriptive statistics; LISREL 8.50 was used to analyze the causal relationship model.

Results indicated that the model matched empirical data. Goodness of fit measures included a chi-square value of 40.89 with 83 degrees of freedom, $p = 1.00$; Goodness of Fit Index (GFI) = .99; Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = .98; Standardized Root Mean Square Residual (SRMR) = .01; and Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = .00. The variables in the model were found to account for 87 percent of the dependent variable's variance. Variables which were statistically significant, having a direct effect on learning with happiness, were ranked as follows: instruction, characteristics of teachers, characteristics of students, characteristics of friends, and characteristics of parents, respectively. Cross-validation indicated that the causal relationship model of factors affecting learning with happiness could be generalized to other comparable samples.

Based on a master's thesis completed at the Department of Educational Research and Measurement, Burapha University, under the supervision of Suchada Kornpetpanee, Ph.D., and Wimonrat Chaturanon, Ph.D.

ความนำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ผู้เรียนต้องเรียนรู้เนื้อหาวิชาเพิ่มมากขึ้น การเรียนการสอนในปัจจุบัน ไม่นับกระบวนการให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทางการคิด การวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นการเรียนส่วนใหญ่จึงออกมาในรูปการท่องจำ สิ่งตามมาทำให้ผู้เรียนต้องเรียนอย่างเคร่งเครียดและเหน็ดเหนื่อย หากความสนใจของผู้เรียนไม่ตรงกับสิ่งที่เรียนก็จะยังเกิดการเบื่อหน่ายในการเรียน ทำให้เด็กไม่มีความสุขในการเรียน (สุนน อมรวิวัฒน์, 2540: 3) ไม่อยากไปโรงเรียน เลิกเรียนกลางคัน มีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่เห็นคุณค่าการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543: 2) จากปัญหาดังกล่าวทำให้มีการปฏิรูปการเรียนขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้เชิญคณะผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษามาพัฒนาและนำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ 5 คณะ หนึ่งในคณะผู้เชี่ยวชาญมีคณะของกิตติยวดี บุญเชื้อ เป็นหัวหน้าคณะ ได้พัฒนาและสร้างทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุขจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของคนไทยขึ้น (สุนน อมรวิวัฒน์, 2540: 4)

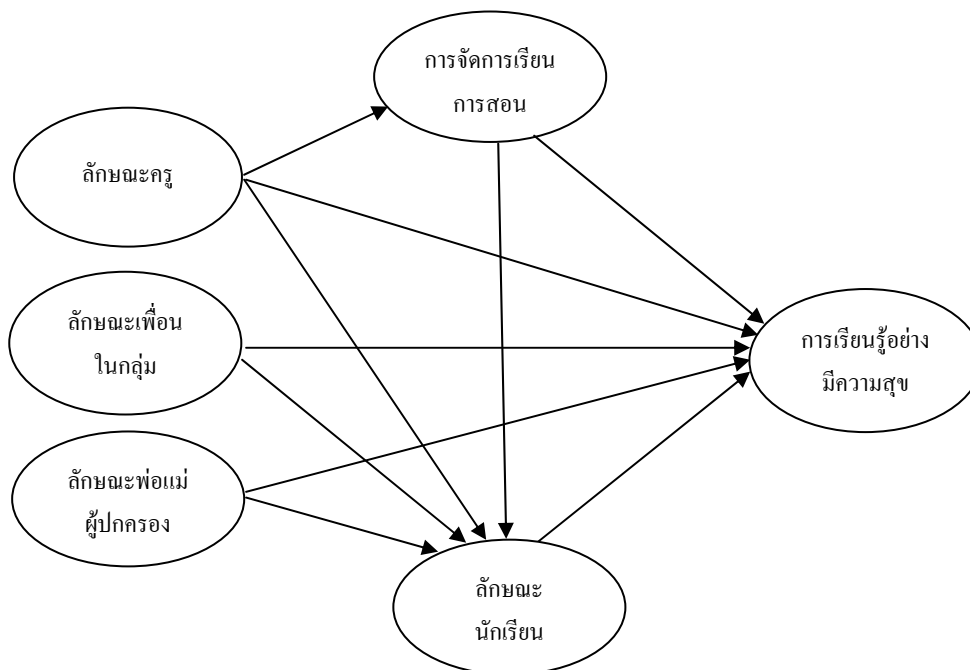
จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุข เพื่อให้ทราบว่ามีตัวแปรใดบ้างที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้ที่มีความสุข และใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยโมเดลลิสรซึ่งรวมตัวแปรแฝงเข้าไปในโมเดลการวิเคราะห์ โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุขของ กิตติยวดี บุญเชื้อ และคณะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540: 4-31) เป็นพื้นฐานในการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุข ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่มีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อตรวจสอบความตรงข้ามกลุ่มของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมมติฐานการวิจัย

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุขของกิตยวดี บุญเชื้อ และคณะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540: 4-31) ประกอบด้วยทฤษฎีย่อยทั้งหมด 6 ทฤษฎี ได้แก่ สร้างความรักและศรัทธา เห็นคุณค่าการเรียนรู้ เปิดประตูธรรมชาติ มุ่งมั่นและมั่นคง ดำรงรักษามโนจริย และชีวิตที่สมดุล ประกอบกับผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งให้เห็นว่า การเรียนรู้ที่มีความสุขจะขึ้นอยู่กับปัจจัย 5 ด้าน ดังนี้ ด้านลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง ได้แก่ เข้าใจศักยภาพของนักเรียน ส่งเสริมความสามารถของนักเรียน เอาใจใส่ต่อนักเรียน และ สัมพันธภาพในครอบครัว ด้านลักษณะนักเรียน ได้แก่ สุขภาพอนามัย การเห็นคุณค่าการเรียนรู้ การเห็นคุณค่าในตนเอง และความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ด้านลักษณะเพื่อนในกลุ่ม ได้แก่ พฤติกรรมเพื่อนในกลุ่ม ด้านลักษณะครู ได้แก่ เข้าใจธรรมชาติของนักเรียน ทักษะในการสื่อสาร และรักและเอาใจใส่ต่อนักเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ บทเรียนสนุกและน่าสนใจเร้าใจให้นักเรียนอยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม บรรยากาศในการเรียนการสอนที่ผ่อนคลาย สอดแทรกอารมณ์ขัน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก กิจกรรมในการเรียนการสอนหลากหลาย สนุก ชวนให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อบทเรียน สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนตรงตามจุดประสงค์ เหมาะสมกับบทเรียน และการประเมินผลการเรียนการสอนในภาพรวมของนักเรียนมากกว่าพิจารณาจากผลทดสอบทางวิชาการ จากประเด็นดังกล่าวนำมาสู่การตั้งสมมติฐานในรูปความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลสมมติฐานปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สมมติฐานการวิจัยเป็น ดังนี้

1. ลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง ลักษณะนักเรียน ลักษณะเพื่อนในกลุ่ม ลักษณะครู และการจัดการเรียนการสอน น่าจะมีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข
2. ลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง น่าจะมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข โดยมีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านทางลักษณะนักเรียน
3. ลักษณะเพื่อนในกลุ่ม น่าจะมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข โดยมีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านทางลักษณะนักเรียน
4. ลักษณะครู น่าจะมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข โดยมีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านทางลักษณะนักเรียน และการจัดการเรียนการสอน
5. การจัดการเรียนการสอน น่าจะมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข โดยมีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านทางลักษณะนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี และระยอง จำนวน 840 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้เกณฑ์จำนวนตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งลินเดแมน เมเรندا และโกลด์ (Lindeman, Merenda & Gold, 1980: 163 อ้างอิงในนงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542: 54) และ ไวซซ์ (Weiss, 1972 อ้างอิงในนงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542: 54) ได้ให้กฎอย่างง่ายว่า อัตราส่วนระหว่างจำนวนหน่วยตัวอย่างต่อจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรควรจะเป็น 20 ต่อ 1 การวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 20 ตัวแปร ประเมินขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ 420 คน แต่การวิจัยนี้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีกเท่าตัวสำหรับใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตรวจสอบความตรงข้ามกลุ่ม (Cross Validation) ดังนั้นจึงใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 840 คน หลังจากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย กลุ่มละ 420 คน กลุ่มแรกใช้ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ส่วนกลุ่มที่สองใช้ตรวจสอบความตรงข้ามกลุ่ม

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข และแบบสอบถามการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข สร้างขึ้นตามทฤษฎีการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขของกิตติชาติ บุญเชื้อ และคณะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540: 4-31)

แบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้มีความสุข ประกอบด้วยแบบสอบถามย่อย 5 ฉบับ ดังนี้
ฉบับที่ 1 ลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น
ข้อความทางบวก 18 ข้อและข้อความทางลบ 2 ข้อ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .88

ฉบับที่ 2 ลักษณะนักเรียน มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ เป็นข้อความทางบวก
ทั้งหมด มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .88

ฉบับที่ 3 ลักษณะครู มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ เป็นข้อความทางบวกทั้งหมด
มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .95

ฉบับที่ 4 ลักษณะเพื่อนในกลุ่ม มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อ เป็นข้อความ
ทางบวกทั้งหมด มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .82

ฉบับที่ 5 การจัดการเรียนการสอน มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 23 ข้อ เป็นข้อความ
ทางบวกทั้งหมด มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .91

แบบสอบถามการเรียนรู้มีความสุข มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 23 ข้อ เป็นข้อความ
ทางบวกทั้งหมด มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตั้งแต่วันที่ 1-31 กรกฎาคม 2547 ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์
840 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

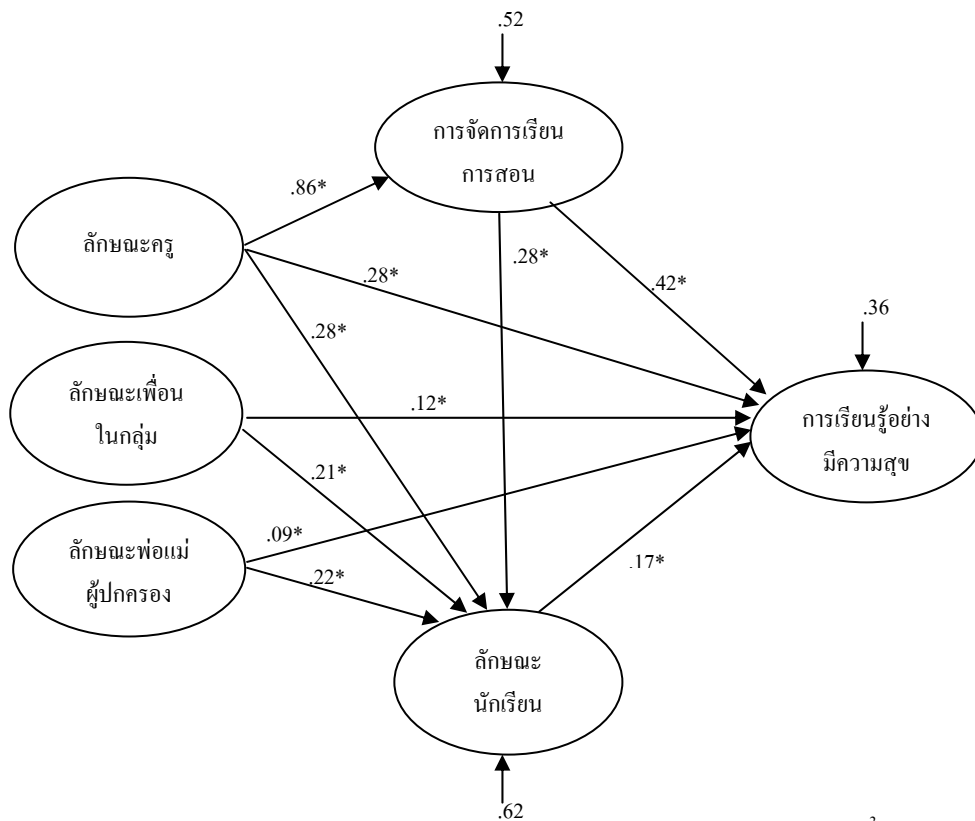
การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์สถิติพื้นฐาน เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและการแจกแจงของตัวแปร ได้แก่ ร้อยละ
ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง โดยใช้โปรแกรม SPSS
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
โดยใช้โปรแกรม SPSS
3. ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดย
ใช้โปรแกรม LISREL 8.50
4. ตรวจสอบความตรงข้ามกลุ่มของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.50

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข ปรากฏว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 40.89 ที่ องศาอิสระเท่ากับ 83 ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 1.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .99 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .98 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .01 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .00 กราฟฟิตพล็อตมีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุม มีค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานสูงสุด 1.84 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ (± 2.00) และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรตามการเรียนรู้อย่างมีความสุข มีค่าเท่ากับ .87 แสดงว่าตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการเรียนรู้อย่างมีความสุข ได้ร้อยละ 87 ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขของกิตยวดี บุญเชื้อ และคณะ ดังภาพที่ 2 และ ตารางที่ 1

* $p < .05$

$R^2 = .87$

ภาพที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้
อย่างมีความสุข

ตัวแปรผล ตัวแปรสาเหตุ	การจัดการเรียนการสอน			ลักษณะนักเรียน			การเรียนรู้อย่างมีความสุข		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
ลักษณะครู	.86*	-	.86*	.48*	.20*	.28*	.72*	.44*	.28*
	(.07)	-	(.07)	(.08)	(.10)	(.13)	(.06)	(.11)	(.13)
ลักษณะเพื่อนในกลุ่ม				.21*	-	.21*	.16*	.04	.12*
				(.06)	-	(.06)	(.05)	(.02)	(.05)
ลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง				.22*	-	.22*	.13*	.04*	.09*
				(.06)	-	(.06)	(.04)	(.02)	(.04)
การจัดการเรียนการสอน				.23*	-	.23*	.46*	.04	.42*
				(.11)	-	(.11)	(.14)	(.03)	(.11)
ลักษณะนักเรียน							.17*	-	.17*
							(.08)	-	(.08)

ไค-สแควร์ = 40.89, $p = 1.00$, $df = 83$; GFI = .99, AGFI = .98, SRMR = .01, RMSEA = .00
R-SQUARE ของการเรียนรู้อย่างมีความสุขเท่ากับ .87

* $p < .05$ TE = ผลรวมอิทธิพล IE = อิทธิพลทางอ้อม DE = อิทธิพลทางตรง

ตัวเลขในวงเล็บคือค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

2. ผลการตรวจสอบความตรงข้ามกลุ่มของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้
อย่างมีความสุขที่พัฒนาขึ้น พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการทดสอบ
ไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 45.69 ที่องศาอิสระเท่ากับ 83 ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 1.00 ดังนั้น GFI เท่ากับ .99 ดังนั้น
AGFI เท่ากับ .97 ฟังก์ชันความแตกต่างจากประชากร (FO) เท่ากับ 0.00 และ ค่า RMSEA เท่ากับ .00
ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานมีค่าต่ำกว่า ± 2.00 แสดงว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัย
ที่มีผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่พัฒนาขึ้นมีความตรงข้ามกลุ่ม สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่างกลุ่มกันได้

สรุปผลการวิจัยตามสมมติฐาน ดังนี้

1. ตัวแปรการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้รับอิทธิพลทางตรงจากตัวแปรแฝงที่เป็นสาเหตุทุกตัวแปร โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขมากที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ลักษณะครู ลักษณะนักเรียน ลักษณะเพื่อนในกลุ่ม และลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง ตามลำดับ
2. ตัวแปรการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้รับอิทธิพลรวมจากตัวแปรลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง มีค่าเท่ากับ .13 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยแบ่งเป็นอิทธิพลทางตรงมีค่าเท่ากับ .09 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางตัวแปรลักษณะนักเรียนมีค่าเท่ากับ .04 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ตัวแปรการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้รับอิทธิพลรวมจากตัวแปรลักษณะเพื่อนในกลุ่ม มีค่าเท่ากับ .16 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยแบ่งเป็นอิทธิพลทางตรงมีค่าเท่ากับ .12 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางตัวแปรลักษณะนักเรียนมีค่าเท่ากับ .04
4. ตัวแปรการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้รับอิทธิพลรวมจากตัวแปรลักษณะครู มีค่าเท่ากับ .72 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยแบ่งเป็นอิทธิพลทางตรงมีค่าเท่ากับ .28 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางตัวแปรการจัดการเรียนการสอนและตัวแปรลักษณะนักเรียนมีค่าเท่ากับ .44 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. ตัวแปรการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้รับอิทธิพลรวมจากตัวแปรการจัดการเรียนการสอน มีค่าเท่ากับ .46 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยแบ่งเป็นอิทธิพลทางตรงมีค่าเท่ากับ .42 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางตัวแปรลักษณะนักเรียนมีค่าเท่ากับ .04
6. ตัวแปรลักษณะครูมีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อตัวแปรการเรียนรู้อย่างมีความสุข มีค่าเท่ากับ .72 รองลงมาได้แก่ การจัดการเรียนการสอน มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ .47 ลักษณะเพื่อนในกลุ่มมีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ .16 และลักษณะพ่อแม่มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ .13

การอภิปรายผลการวิจัย

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่พัฒนาขึ้น ตามทฤษฎีการเรียนรู้มีความสุขของกิตติวดี บุญชื้อ และคณะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) การวิจัยนี้กำหนดสมมติฐานการวิจัยเกี่ยวกับเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรภายในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขไว้ 5 ข้อ ผลการศึกษาได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกับสมมติฐาน ดังนี้

1. ลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง ลักษณะนักเรียน ลักษณะเพื่อนในกลุ่ม ลักษณะครู และการจัดการเรียนการสอน มีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขมากที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ลักษณะครู ลักษณะนักเรียน ลักษณะเพื่อนในกลุ่ม และลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง ตามลำดับ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้มีความสุข ของกิตติวดี บุญชื้อ และคณะ (2540: 34-84)

ที่กล่าวว่า การที่เด็กจะเรียนรู้อย่างมีความสุขได้ ขึ้นอยู่กับครูให้ความรักและเอาใจใส่ต่อนักเรียน เข้าใจในธรรมชาติของนักเรียน มีทักษะในการสื่อสารและมีความเป็นกัลยาณมิตร พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าใจในศักยภาพของเด็ก คอยดูแลเอาใจใส่เด็กและสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กได้เลือกเรียนตามความสามารถและความถนัด การจัดการเรียนการสอนที่มีบรรยากาศในการเรียนผ่อนคลาย มีบทเรียนสนุกสนาน มีกิจกรรมหลากหลาย และการที่เด็กมีความสุข แข็งแรง มีความรักและภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และมีกลุ่มเพื่อนคอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้กันและกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของคนอื่น ๆ เช่น อุมพร ตรังคมบดี (2543: 8-14) กล่าวว่า เด็กจะเรียนได้ดีขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการคือ ประการแรก ตัวเด็กเอง ได้แก่ ความพร้อมทางด้านร่างกาย สมอง และอารมณ์ ประการที่สอง ครอบครัว ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ที่ีระหว่างบุคคลในครอบครัวเห็นความสำคัญของการศึกษา สนับสนุนให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ ประการสุดท้าย โรงเรียน ประกอบด้วย นโยบายของโรงเรียนที่มุ่งพัฒนาและกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก ครูมีทักษะในการสอนที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ีระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และคณาจารย์ ภารุคุปต์ และคนอื่น (2544: 124-141) กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้อย่างมีความสุขขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญ คือ สุขภาพร่างกาย ภาวะจิตใจความรู้สึกรักนึกคิดอารมณ์ การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพความเป็นจริง ครูรักและเข้าใจเด็ก และพ่อแม่ผู้ปกครองเข้าใจศักยภาพของเด็กและส่งเสริมตามความสามารถที่เด็กมี

2. ลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครองมีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข แสดงว่า เมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองดูแลเอาใจใส่ต่อนักเรียน เข้าใจในศักยภาพของนักเรียน ส่งเสริมความสามารถของนักเรียนและมีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดีจะส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของกิตติวดี บุญเชื้อ และคณะ (2540: 34) ที่กล่าวว่าเด็กจะเรียนอย่างมีความสุข ถ้าเด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมอง มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความสามารถเฉพาะตัว มีจุดเด่น จุดด้อยแตกต่างกัน เด็กควรได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของเขา พ่อแม่ผู้ปกครองควรเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำแก่เด็ก นอกจากนี้ คณาจารย์ ภารุคุปต์ และคนอื่น (2544: 124-141) กล่าวว่าเด็กจะเรียนรู้ได้ดีถ้ามีความสุข พ่อแม่ผู้ปกครองต้องเข้าใจศักยภาพของเด็กและส่งเสริมตามความสามารถที่เด็กมี ต้องเข้าใจว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน หากพ่อแม่คาดหวังมากเกินไปหรือเื้อวเื้อญให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กทำไม่ได้และไม่อยากทำ จะทำให้เด็กเกิดความเครียด ทำให้เด็กเรียนรู้อย่างไม่มีความสุข หากพ่อแม่ผู้ปกครองเข้าใจและไม่พยายามผลักดันให้เด็กมีความเครียด แต่สนับสนุนให้กำลังใจเด็ก เด็กจะเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งตรงกับแนวคิดการอบรมเลี้ยงดูของวินดดา ปิยะศิลป์ (2541) และ อารี พันธมณี (2544: 176-180) ที่กล่าวว่า พ่อแม่ที่ให้ความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่ สนใจในการเรียนและเข้าใจนักเรียนอย่างเพียงพอและเหมาะสม จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของวินดดา ปิยะศิลป์ (2541) และ อุมพร ตรังคมบดี (2543: 8-14) ที่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทั้งหมดในครอบครัวที่ดีมีผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียน กล่าวคือ ความสัมพันธ์ที่ีระหว่างพ่อแม่-ลูก

จะทำให้เด็กมีจิตใจสบาย มีสมาธิและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีจะทำให้เด็กเกิดปัญหาทางจิตใจ มีอารมณ์เศร้า วิตกกังวล เรียนรู้โดยไม่มีความสุข

ลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครองมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเรียนรู้มีความสุขผ่านทางลักษณะนักเรียน กล่าวคือ ถ้าลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครองดี คือ คอยดูแลเอาใจใส่ต่อนักเรียน เข้าใจในศักยภาพของนักเรียน ส่งเสริมความสามารถของนักเรียนและความสัมพันธ์ในครอบครัวดีจะส่งผลให้นักเรียนมีลักษณะที่ดี คือ เห็นคุณค่าการเรียนรู้ เห็นคุณค่าในตนเอง และมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น เมื่อนักเรียนเห็นคุณค่าในการเรียนรู้จะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียนรู้ รู้สึกสนุกที่จะเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของกิตยวดี บุญเชื้อ และคณะ (2540: 65-67) ที่กล่าวว่าเด็กทุกคนต้องการได้รับคำยกย่องชมเชยจากพ่อแม่ผู้ปกครองหรือคนใกล้ชิด ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง จะนำมาซึ่งความสุข มองเห็นสิ่งรอบตัวในทางสร้างสรรค์ เห็นคุณค่าในตนเองและพร้อมที่จะให้ความรักแก่คนอื่น ๆ ด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของอุมพร ตรังคสมบัติ (2543: 8-14) กล่าวว่า ในครอบครัวที่พ่อแม่ให้ความสำคัญต่อการศึกษา เด็กจะเห็นความสำคัญของการเรียน พ่อแม่ที่กระตุ้นเด็กให้มีแรงจูงใจและเป้าหมายจะทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียน และพ่อแม่ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย เช่น หาหนังสือดี ๆ ให้อ่าน พาออกไปพิพิธภัณฑสถาน ไปดูนิทรรศการต่าง ๆ เป็นต้น ฟาว์และเบลกิน (Faw & Belkin, 1989: 384-387) กล่าวว่า พ่อแม่ที่ให้การยอมรับในตัวลูกและให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นจะทำให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เห็นคุณค่าในตนเอง และอารี พันธุ์ณี (2544: 176-180) กล่าวว่า พ่อแม่ที่ให้การเสริมแรงเมื่อเด็กทำในสิ่งที่ดี ให้การชมเชยให้รางวัล ให้ความรักและยกย่อง จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดี เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเห็นคุณค่าในตนเอง

3. ลักษณะเพื่อนในกลุ่มมีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้มีความสุข เป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้มีความสุขของ กิตยวดี บุญเชื้อและคณะ (2540: 4-31) ที่กล่าวว่า เมื่อนักเรียนมีเพื่อนในกลุ่มที่ดีคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รักใคร่ปรองดองกัน ขวนขวายศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม จะทำให้นักเรียนเรียนรู้มีความสุข ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของเดวิดสัน (Davidson, 1974: 101-106) กล่าวว่า ถ้านักเรียนสามารถถ่ายทอดสิ่งที่เขาได้เรียนรู้มาให้เพื่อน ๆ ของเขาได้ฟังด้วยภาษาของตนเองแล้ว นักเรียนจะเข้าใจความรู้นั้นได้อย่างแจ่มแจ้ง เพราะการพูดหรืออธิบายถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะทำให้ผู้พูดเข้าใจว่ามโนทัศน์ของเรื่องนั้น ๆ คืออะไร การเรียนรู้จากกันและกันของนักเรียน จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ดีกว่าการเรียนรู้จากครูเสียอีก เพราะภาษาที่นักเรียนใช้พูดจาสื่อสารกันนั้นสื่อความเข้าใจได้ดีและเหมาะสมกว่าครู อุมพร ตรังคสมบัติ (2543: 8-14) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ๆ จะทำให้เด็กอยู่โรงเรียนอย่างมีความสุข ไม่มีเรื่องวิตกกังวล สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้รับการกระตุ้นในการเรียนรู้จากกันและกัน จะทำให้นักเรียนเรียนรู้มีความสุข

4. ลักษณะครู มีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข แสดงว่า ลักษณะครูที่ดีจะส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข กล่าวคือ ถ้าครูเข้าใจธรรมชาติของนักเรียนว่าแต่ละคนมีความแตกต่างกัน มีความสามารถและความถนัดไม่เหมือนกัน ครูมีทักษะในการสื่อสาร และมีความรักและเอาใจใส่ต่อนักเรียนจะทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับทฤษฎีของกิตยวดี บุญเชื้อ และคณะ (2540: 52-62) ที่กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้อย่างมีความสุขเมื่อได้เรียนกับครูที่รักและเอาใจใส่ต่อเด็กทุกคนเท่าเทียมกัน มีความเป็นมิตร เข้าใจในตัวเขา ร่วมคิดไปกับเขา และสามารถจูงใจเด็กให้ตื่นตัวไปกับบทเรียนแต่ละบท นอกจากนี้คำพูดของครูยังมีผลต่อความรู้สึกรักของเด็กทั้งทางบวกและทางลบ อีกทั้งผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของคนอื่น ๆ ดังนี้ วิเศษ ชินวงศ์ (2544: 37-38) กล่าวว่า การทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้นั้น ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ ครูมีความเป็นมิตรกับนักเรียนทุกคน ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และคนอื่น (2544: 110-111) กล่าวว่า สิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่ทำให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุข คือ ครู การที่ครูรักเด็กและเข้าใจเด็ก ทำให้เด็กรักครู ชอบครู และสนใจอยากจะเรียน ทำให้เด็กมีความสุขในการเรียน นอกจากนี้คำพูดของครูยังมีอิทธิพลอย่างมากที่จะทำให้เด็กมีความสุข ซึ่งตรงกับแนวคิดของ เอ็มเมอร์ เอเวอร์ทสัน และแอนเดอร์สัน (Emmer, Evertson, & Anderson, 1980: 219-231) ที่กล่าวว่า ครูต้องมีทักษะในการสื่อสาร เพราะการที่ครูจะสอนหรือพูดให้นักเรียนเข้าใจได้ ครูต้องมีทักษะในการพูด สามารถสื่อสารให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่ครูต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ได้

ลักษณะครูมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขผ่านทางลักษณะนักเรียน สอดคล้องกับทฤษฎีของกิตยวดี บุญเชื้อ และคณะ (2540: 10-14) ที่กล่าวว่า ครูมีบทบาทสำคัญมากในการจูงใจให้เด็กรักการเรียน หากครูทุกคนรู้วิธีการผูกใจเด็ก ความเบื่อหน่าย ความเกลียดชังต่อการเรียนจะหมดไปได้ เพียงครูทำความเข้าใจกับนักเรียนทุกคน เข้าใจในพฤติกรรมของนักเรียน มีความอ่อนโยน จริงใจ สนใจนักเรียน รักษาความลับของนักเรียน เห็นความสำคัญของนักเรียนแต่ละคน เอาใจใส่ทุกคนอย่างทั่วถึง เมื่อนักเรียนได้สัมผัสความจริงใจ ความปรารถนาดีของครู ขณะเดียวกันได้ฟังคำพูดที่แสดงถึงความจริงใจในเชิงเสริมแรงและสร้างสรรค์มากกว่าจะทำให้จิตใจห่อเหี่ยวหรือท้อแท้ นักเรียนที่ได้สัมผัสสิ่งเหล่านี้จะทำให้มีกำลังใจในการทำสิ่งดีๆ เพื่อให้ครูพอใจ และผลจากความรูสึกนี้จะทำให้นักเรียนมีความภูมิใจในตนเอง มองเห็นสิ่งรอบตัวในทางสร้างสรรค์ เห็นคุณค่าในตนเองและพร้อมที่จะให้ความรักแก่คนอื่น ๆ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ ในลักษณะเดียวกัน ดังนี้ ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และคนอื่น (2544: 106-107) เรื่องการเรียนรู้อย่างมีความสุข : สารเคมีในสมองกับความสุขและการเรียนรู้ พบว่า ครูสามารถช่วยพัฒนาอารมณ์ที่เป็นสุขของเด็กได้ โดยการที่ครูให้กำลังใจเด็กในสิ่งที่เขาทำได้ ทำถูกต้อง อารมณ์ที่เป็นสุขจะเพิ่มความจำและการเรียนรู้ ทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้น เกิดความสุขในการเรียนรู้ ในทางตรงกันข้ามอารมณ์ทุกข์ อารมณ์เศร้า หรือความเครียดจะไปลดความจำและการเรียนรู้ ทำให้เด็กเบื่อหน่ายไม่อยากที่จะเรียนรู้

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ลักษณะครูมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขโดยส่งผ่านทางการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับทฤษฎีของกิตยวดี บุญชื้อ และคณะ (2540: 6, 54) ที่กล่าวว่า ครูต้องเข้าใจวิชาที่สอน มีความรู้ที่กว้าง และแม่นยำ จึงจะสามารถสร้างบทเรียนที่มีคุณภาพ สร้างแผนการสอนที่เป็นขั้นตอน และเหมาะสมกับสภาพของนักเรียน เด็กจะมีความสุขเมื่อได้เรียนกับครูที่สามารถจุดใจเด็กให้ตื่นเต้นไปกับบทเรียนแต่ละบท ให้สนุกกับกิจกรรมแต่ละขั้นตอน ให้เด็กมีกำลังใจที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาแลกเปลี่ยนกันและมีความรักต่อสิ่งที่เรียน ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนิ ะสปีน (2533: 88-89) ที่ศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสตูล พบว่า คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ในด้านการสอน ครูต้องแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ก่อนเริ่มการสอนทุกครั้ง ขณะสอนควรมีการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ครูควรให้ความสนใจและติดตามผลการเรียนอย่างใกล้ชิด ให้เสรีภาพแก่นักเรียนในการแสดงความคิดเห็น ใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ให้เหมาะกับการเรียน และใช้สื่อการสอนอย่างสม่ำเสมอ

5. การจัดการเรียนการสอนมีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้ที่มีความสุข โดยสอดคล้องกับทฤษฎีของกิตยวดี บุญชื้อ และคณะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540: 77-81) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบหนึ่ง ที่ช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กดำเนินไปอย่างมีความสุข คือ บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเข้าใจให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง การประเมินผลในภาพรวมและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ กิตยวดี บุญชื้อ และคณะ (2540: 86) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเกิดความสุขในการเรียน ดังนี้ 1) บทเรียนเริ่มจากง่ายไปยาก มีความต่อเนื่องในเนื้อหาวิชาและขยายวงไปสู่ความรู้แขนงอื่น 2) วิธีการเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อและตอบสนองความสนใจของนักเรียน 3) ทุกขั้นตอนของการเรียนมุ่งพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการคิด 4) แนวทางการเรียนรู้สัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ 5) มีกิจกรรมหลากหลาย สนุก ชวนให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อบทเรียนนั้น ๆ 6) สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนเร้าใจให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจตรงตามเป้าหมาย และ 7) การประเมินผลมุ่งเน้นพัฒนาการของเด็กในภาพรวมมากกว่าพิจารณาจากผลการทดสอบทางวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่มีความสุข ดังนี้ วราศิริ วงศ์สุนทร (2543, บทคัดย่อ) เรื่องการเรียนรู้ที่มีความสุข : การวิจัยรายกรณีครูต้นแบบด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า รูปแบบและพฤติกรรมการสอนของครูที่สะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียน คือ ครูจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อเร้าความสนใจของนักเรียน มีสื่อการสอนที่หลากหลายและสอดคล้องกับบทเรียน จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีวิธีการวัดและประเมินนักเรียนอย่างหลากหลาย และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินตนเอง สิ่งเหล่านี้ทำให้นักเรียนเรียนรู้ที่มีความสุข ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนเรียนรู้ที่มีความสุขของ โสภณ โสมติ และอภันตริ โสตะจินดา (2545: 14-18) ได้อธิบายถึงหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน ดังนี้ 1) คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา 2) การจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนต้องมีความสมดุล

และเหมาะสมกับวัย ความต้องการของผู้เรียนและความคาดหวังของสังคม 3) แหล่งเรียนรู้มีอย่างหลากหลายและเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน 4) ผลจากการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้ 5) สารการเรียนรู้ที่จะนำมาจัดการเรียนรู้ต้องเริ่มจากง่ายไปหายาก 6) มีกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับสารการเรียนรู้ เร้าความสนใจของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนอยากเรียน สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและสถานที่ 7) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มุ่งนำผลมาปรับปรุงให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาโดยเน้นการประเมินผลจากสภาพจริง จอห์นสัน จอห์นสัน และโฮลเบ็ค (Johnson, Johnson & Holebec, 1994: 13-14) ได้กล่าวว่าการเรียนแบบร่วมมือจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและพิจารณาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่ และการยอมรับซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข พร้อม ๆ กับพัฒนาความดีงามและความรู้ความสามารถ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของบราวน์ กราดีซ์ แมทธิว และวิลฮิต (Brauer, Grady, Matthews, & Wilhite, 1997) เรื่องการประเมินผลโปรแกรมการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหของแต่ละบุคคลเพื่อเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาอุตสาหกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในชุมชนเมืองอิลลินอยด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ทำให้นักเรียนมีความตื่นตัวในการฟัง การพูดคุยโต้ตอบกันดีขึ้น และระดับเสี่ยงการพูดคุยมีความเหมาะสม พฤติกรรมที่แสดงออกมีความเหมาะสม และนักเรียนเกิดความสุขในการเรียน

ข้อเสนอแนะ

การนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยนี้พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขมากที่สุดคือ ลักษณะครู รองลงมา คือ การจัดการเรียนการสอน ลักษณะนักเรียน ลักษณะพ่อแม่ผู้ปกครอง และลักษณะเพื่อนในกลุ่ม ดังนั้น ครู พ่อแม่ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนี้

1. ครู ควรสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง ยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนหรือด้านอื่น ๆ รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน แสดงความรักและเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรม เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อนักเรียน คอยให้กำลังใจและเป็นທີ່ปรึกษาเมื่อนักเรียนมีปัญหา มีความจริงใจต่อนักเรียน ใช้คำพูดที่ดี สุภาพอ่อนโยน มีเหตุผล นอกจากนี้ครูควรจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ดังนี้

1.1 จัดบทเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียน มีความสนุกสนาน เนื้อหาทันสมัย มีสาระงูใจให้ติดตาม และมีความต่อเนื่อง

1.2 จัดให้มีกิจกรรมหลากหลาย สนุก ชวนให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อบทเรียนนั้น ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจ

1.3 เลือกใช้สื่อประกอบการเรียนที่เหมาะสมกับบทเรียน เราใจให้เกิดการเรียนรู้ และตรงตามจุดประสงค์ที่เรียน

1.4 จัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ผ่อนคลาย สอดแทรกอารมณ์ขัน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก สนับสนุนให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และกระตุ้นให้เกิดการคิด

1.5 ประเมินผลการเรียนการสอนจากพัฒนาการของนักเรียนในภาพรวม และเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินผลตนเอง

2. พ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ความรักและเอาใจใส่ต่อนักเรียน สนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนตามความถนัดและความสนใจ เข้าใจในศักยภาพของนักเรียน ไม่คาดหวังในตัวนักเรียนสูงจนเกินไป ไม่เปรียบเทียบนักเรียนกับนักเรียนคนอื่น ยอมรับในความสามารถของนักเรียนเท่าที่ทำได้ สนใจคอยดูแลช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา และเป็นกำลังใจให้แก่ นักเรียน ปลุกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ จัดหาประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ ๆ และส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง กล่าวยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จในด้านการเรียนหรือด้านอื่น ๆ ไม่ว่ากล่าวเมื่อผลการเรียนของนักเรียนไม่ดี

การวิจัยต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้มีกรอบการศึกษาตามทฤษฎีของกิตติวดี บุญเชื้อ และคณะ ที่พัฒนามาจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยและจากการสะสมประสบการณ์การเรียนการสอน ได้เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุขขึ้น การวิจัยครั้งนี้ถือว่าการตรวจสอบทฤษฎี ทำให้ทฤษฎีน่าเชื่อถือและแข็งแกร่งขึ้น อย่างไรก็ตามในทฤษฎียังกล่าวถึงลักษณะเพื่อนในกลุ่มที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขและต่อตัวนักเรียนเองไม่ชัดเจนนัก จึงควรมีการศึกษาและพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะเพื่อนในกลุ่มต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขให้ชัดเจนขึ้น

2. ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใดมีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขมากที่สุด

3. ควรมีการศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขโดยพิจารณาตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ได้ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ เช่น แรงจูงใจในการเรียน เจตคติของนักเรียนต่อครูผู้สอน ความสามารถในการปรับตัวของนักเรียน เจตคติของพ่อแม่ผู้ปกครองต่อการอบรมเลี้ยงดูนักเรียน เป็นต้น เนื่องจากผลการวิจัย ชี้ให้เห็นว่า ลักษณะนักเรียน ลักษณะของพ่อแม่ผู้ปกครองมีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขในระดับน้อย

4. ควรมีการนำโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับประชากรกลุ่มอื่น ๆ เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล

5. ควรมีการศึกษาวิจัยการเรียนรู้ที่มีความสุข แบบการศึกษาระยะยาว เพื่อศึกษาพัฒนาการการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียน เนื่องจากระยะเวลาที่สั้นอาจจะเห็นผลไม่ชัดเจนนัก ถ้าติดตามระยะเวลายาวขึ้นอาจเห็นผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขชัดเจนขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชาติ บุญเชื้อ ปิตินันท์ สุทธสาร สุนทร ช่วงสุนิช และวิภา ตัณฑุลพงศ์. (2540). การเรียนรู้ที่มีความสุข. *วารสารครุศาสตร์*, 26(กรกฎาคม-ตุลาคม), 7-22.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลีสรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชณี งามสปีน. (2533). *การศึกษาค้นคว้าที่พึงประสงค์ตามที่เสนอของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสตูล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- วราศิริ วงศ์สุนทร. (2543). *การเรียนรู้ที่มีความสุข: การวิจัยรายกรณี ครุต้นแบบด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินัดดา ปิยะศิลป์. (2541). *คู่มือพ่อแม่เลี้ยงดูลูกด้วยความรัก เอกสารประกอบการประชุมผู้ปกครองและเครือข่ายโรงเรียนจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: เกล็ดการพิมพ์.
- วิเศษ ชินวงศ์. (2544, กุมภาพันธ์). เบื้องหลังการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นสำคัญ. *วารสารวิชาการ*, 4(2), 31-41.
- คันสนีย์ จัตุรนต์ และคนอื่น. (2544). *การเรียนรู้ที่มีความสุข: สารเคมีในสมองกับความสุขและการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สกายบุ๊กส์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2540). *โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน : ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไอเดียสแควร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). *รายงานสรุปย่อการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ระหว่างปี 2540-2542*. กรุงเทพฯ: สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2540). ทำไมต้องปฏิรูปการเรียนรู้. *วารสารครุศาสตร์*, 26(1), 1-6.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2545). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ด่านสุทธการพิมพ์.
- โสภณ โสมดี และอภันตรี โตตะจินดา. (2545). การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิชาการ*, 5(1), 14-18.
- อารี พันธุ์ณี. (2544). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: ธนรัชการพิมพ์.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2543). *ปัญหาการเรียนและเทคนิคช่วยให้ลูกเรียนดี*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว

- Brauer, C., Grady, F., Matthews, K., & Wilhite, S. (1997). *The effect of problem - solving on academic achievement in elementary education*. Master's Action research Project Saint Xavier University and IRI/Skyling field- base Master's Program.
- Davidson, D. (1974). Learning mathematics in group situation. *The Mathematics Teacher*, 67(2), 101-106.
- Emmer, E., Evertson, C., & Anderson, L. (1980). Effective classroom management at the beging of the school year. *Journal of Elementary School*, 80, 219-231.
- Faw, T., & Belkin, G. (1989). *Child Psychology*. New York: McGraw-Hill.
- Johnson, D.W., Johnson, R. T., & Holebec, E. J. (1994: 13-14). *The nuts and bolts of cooperative learning*. Edina, Minnesota: Interaction Book.